

Pelgrimeren... *La foi entre par les pieds...*

Er bestaan karrenvrachten verhalen, getuigenissen, uitgebreide reportages over het pelgrimeren, minstens 40 miljoen antwoorden als je *googelt* naar Composte(l)la.

En al heb je een bibliotheek vol met boeken over stappen en wandelen, over tochten op Grote Routepad, over wandelen op zijn Afghaans, stappen in de geest van Zen of volgens de yoga pranayama, met wegbeschrijvingen van de camino naar Santiago de Compostella, naar Jeruzalem, Rome, Mekka (waarom niet?), Assisi, Lourdes, Fatima... daarmee weet je nog niet hoe het hoort... dan heb je nog niet bij lijve ondervonden wat het stappen eigenlijk is.

Bij het stappen even stilstaan (hoe paradoxaal ook!)

Toon mij hoe je stapt, ik zal je zeggen hoe je door het leven gaat.

Ik heb mij laten inspireren door een mooi artikel van een echtpaar, Odile en Antoine Scherrer, verschenen in Pastoralia, tijdschrift van het aartsbisdom Mechelen-Brussel.

Onze vervoermiddelen hebben zich zo bliksemsnel ontwikkeld en onze mobiliteit is zo technisch en motorisch opgedreven dat we zelfs niet meer zien dat er een even grote handicap mee gepaard gaat: Brussel-Marseille in 5u trein, vlucht van 16.000 km van Brussel naar Melbourne in 22 u, Parijs New-York in 4 u... In een gemakkelijke zetel zo dikwijls en zo lang vastgeklikt beseffen we niet dat we minder en minder onze benen gebruiken...

Maar er is meer. Volgens de filosoof Günther Anders zouden we met een Prometheus-schaamte behept zijn, een enorm minderwaardigheidscomplex tegenover de machtige perfectie van onze machines, terwijl ons lichaam in evenredigheid altijd maar meer verzwakt. Hoe efficiënter onze technische middelen, hoe gebrekiger ons lijf. Hoe mobieler, hoe immobiel.

Wat baat het te reizen met de snelheid van het geluid als je benen verlammen, atrofiëren? Geen nood, we zullen onze treinen en vliegtuigen volstoppen met hometrainers en loopbanden, zo blijven we fit en goed getraind...

Dubbele vergissing: je reduceert het lopen, het stappen, tot een fysieke oefening van de gestresseerde man of vrouw die de fitnesszaal binnenstormt na hard werken op de computer. Maar in de fitness maak je van het lopen een sportieve prestatie, los van de tijdsbeleving, eigen aan de mens. Die tijdsbeleving ontplooit zich alleen in het natuurlijk stappen.

Als het volgens Aristoteles waar is dat de natuur niets tevergeefs doet, dan moeten we ons afvragen waarom we twee benen hebben en trachten te begrijpen waarom het wandelen, al is het de traagste manier om zich te verplaatsen, toch het meest aangepast is aan onze menselijke aard.

Wat zegt ons geschapen menselijke lichaam, wat is zijn taal?

Al zijn ze analoog aan de poten van de andere dieren, aan vinnen, aan vleugels, of zelfs aan boomstammen, onze benen onderscheiden zich ervan. Geschapen om zich te wortelen en om op weg te gaan, statisch en beweeglijk, op een zeer eigen wijze. Een boom heeft wortels in de grond, en strekt zich naar de hemel, onbeweeglijk ter plaatse. Een dier loopt, maar met de snuit langs de grond. Vogels zijn thuis in de lucht, vissen in het water, alleen de mens is aan de aarde gebonden en tevens vrij om te

reizen tot de uiteinden van de wereld. Met de horizon voor ogen, kan hij de aarde bewandelen, op zoek naar een “elders” dat zijn geest vermoedt. Zijn voeten ankeren hem niet vast in de grond, noch laten hem toe er aan te ontsnappen. Hij is dus gemaakt om te stappen. Is hij niet het pelgrimerend dier bij uitstek?

Hoewel ik maar sinds mijn pensioen ben beginnen pelgrimeren naar Compostella, Rome, Assisi of Rocamadour, kan ik ver teruggaan tot mijn kindertijd waar ik de bron van mijn manier van stappen kan plaatsen.

Mijn vader was een getrainde bergbeklimmer en hij nam ons mee op bergtochten (op ons niveau, uiteraard). Ik heb nooit vergeten hoe hij onze uitrusting controleerde voor wij op stap gingen: wij moesten in een rij voor hem gaan staan en hij passeerde de revue: bergschoenen, rugzak met picknick, veldfles mét water, wandelstok, en vooral een trui en een regenjas. Als we protesteerden dat het mooi weer was en dat het zeker niet zou regenen, reageerde hij zeer ernstig: “In het gebergte weet je dat nooit, en het kan er soms zeer koud zijn”. Hij leerde ons ook autonoom te zijn, eerst voor onszelf te zorgen, onze rugzak zelf dragen om de anderen niet lastig te vallen, en pas in echte nood konden we elkaar helpen. En zeuren was uit den boze: “Hoever is het nog? ‘k heb dorst, ‘k heb honger, ‘k ben moe...”

Nu nog pas ik die regels toe: nooit zonder regenjas of water... Want één keer heb ik het over het hoofd gezien, omdat er eens in de groep enkele stoere stappers vonden dat ze die jas niet moesten dragen – het was immers zo mooi weer – heb ik ze daarin gevolgd...Geen jas op 2800m... Hoe onbezonnen! Het was er zo koud dat ik bijna verlamd geraakte en met moeite weer naar beneden kon.

Wat doe je zoal mee als je pelgrimeert? Ik heb dat moeten leren. De vraag is eerder: hoeveel neem je mee? Niet meer dan 10% van je gewicht, dat veronderstelt een zekere ascese. Wat is vitaal, wat niet? Ik herinner mij op de camino een meisje dat op haar eerste dag zwaar uitgeput amper nog een voet kon verzetten, en we waren nog op enkele km’s van onze stop. Ik observeerde haar rugzak, hij was minstens twee keer te zwaar. ’s Avonds heeft ze al het overbodige uitgepakt: een lederen handtas (een sjakosj met portefeuille en al!), een lijvig notaboek, een gids over de streek, wel 6 T-shirts, een dikke handdoek... we sorteerden verder: Shampoo wel, douchegel niet, zonnecrème wel, dagcrème niet, en alleen het strikt noodzakelijke uit haar welgevulde huisapotheek, enz.

Anderzijds was ik eens op een tiendaagse wandeltocht met een vriendin die eigenlijk nooit zoiets had meegemaakt (maar dat wist ik niet). Uit principe heb ik ’s morgens alle dagproviand mee vóór het vertrek, maar zij vond dat niet nodig, we zouden wel een café of een kruidenierswinkel op onze weg vinden. Vergeet het, er was niets, nada, niente, nothing, rien...

Je overleeft dat wel, maar het is toch minder comfortabel. Hier heb ik voet bij stek gehouden, en gelukkig maar. Maar ik leerde van haar om onbezorgd en lichtvoetig te wandelen, om vrolijk druiven en vijgen op onze weg te plukken, een tomaat en komkommer dankbaar te ontvangen van een bejaard mevrouwtje, uit haar moestuin langs de weg.

Stap na stap, dag na dag, week na week word je door de weg onderwezen en besef je het wonder om als mens onbevangen en vrij rechtop te lopen, je los te maken van verstarrende patronen en als voetganger de wereld te verkennen, op ongeziene paadjes.

Als pelgrim dus: ik zocht de etymologie van het woord pelgrim: **Peregrinus** (Latijn) betekent “*iemand die reist van plaats tot plaats, een reiziger die vreemdeling is waar hij zich bevindt, een zwerveling zonder vaste woonplaats*” Een “passage-mens” dus...

Die definitie is ons niet vreemd, de Bijbel staat er vol van... (Mijn vader is een zwervende Arameeër) ...en onze actualiteit evenzeer.

De Chinese wijze Tjoeang-Tseu zei ooit: *“De authentieke mens ademt langs de hielen”*, als een echo van *“La foi entre par les pieds”* (het geloof komt binnen langs de voeten), een gezegde dat ik ooit eens hoorde en dat ik zo dikwijls mocht ondervinden. Gaandeweg heb ik groot respect gekregen voor mijn voeten. Ze zijn wijs, weten hoe ze moeten lopen, gaan schuin de helling op, raden waar ze op wankele stenen stevig kunnen staan, waarschuwen me voor oververhitting als ik te vlug wil stappen. Bij aankomst behandel ik ze met veel zorg, want ze zijn mijn beste bondgenoten op mijn tocht. Ze helpen mij om te be-staan, ik denk niet meer na, ik pieker niet meer, ik laat mij drijven op het ritme van mijn stappen, van mijn hart, van mijn ademhaling, in harmonie met het kosmisch ritme...

Lof der voeten! (en van pedicuren en podologen...)

In Indië zijn de voeten het symbool van Vishnu, behoeder van het universum, tussen schepping en vernieling, ze zijn edel en heilig want ze brengen jou waar ook ter wereld, als naar een heiligdom. Je voeten hebben de aarde geraakt en elke tempel, elk huis verdient hun rechtstreeks contact. Daarom laat je je sandalen aan de ingang. Zo lezen we het ook als tegen Mozes gezegd wordt: Trek je sandalen uit, want het is hier heilige grond. Is het niet eerder omdat het Mozes is die op zijn blote voeten de grond heiligt? Is hij geen vreemdeling in de woestijn, een pelgrim?

En nu dit citaat waar ik zo van hou, waarin een hele opdracht zit vervat: Jesaja. 52,7

Hoe liefelijk zijn op de bergen de voeten van de vreugdebode, die vrede aankondigt, die goede boodschap brengt, die heil verkondigt, die tot Sion spreekt: Uw God is Koning.

Koning ja, als een dienaar, als een voetenwasser.

Dan versta je ook waarom een voetenwassing zo evangelisch is...

En nu een observatie oefening.

Sinds de vieringen hier in deze kapel plaatsvinden, kijk ik naar de glasramen en groet ik speciaal St Jakob de Meerdere, patroonheilige van alle wandelaars, stappers, bedevaarders naar Santiago de Compostella of elders, naast zijn collega bisschop St Hubertus. Maar nooit had ik de anomalie gezien waarop Koen mij op zekere dag wees: kijk eens goed naar de voeten van St Hubertus en St Jakob... Er klopt iets niet...

Stevige botten aan de ene kant bij St Hubertus in bisschopsgewaad, Prada-muiltjes (lijk van Paus Benediktus XVI) bij Santiago in pelgrimspij aan de andere kant... en zeg mij nu wie het het langst zal volhouden op de weg?

Ik geloof dat Santiago medelijden heeft gehad met St Hubertus, en hem zijn stevige laarzen heeft geleend, zodat hij nog eens naar zijn geliefde Ardennen kan gaan wandelen...

Wat kunnen we er uit besluiten? Maar misschien is dat voor een volgende keer?

Er komt immers een tweede luik.

Tot volgende week, en zoals in alle talen op de weg wordt gewenst: **Buen camino!**

Monique de Buck

De Lier, 11 juni 2017

- Scherrer Odile et Antoine, *Propos sur le pèlerinage*, in Pastoralia (Franstalig tijdschrift van Aartsbisdom Mechelen-Brussel, mei 2017)
- Jourdan Michel/Vigne Jacques, *Marcher, méditer*, coll. Espaces libres, Ed.Albin Michel, 1998